

De ontdekkingsreizen

Antwoordkernen bij Eureka 2 mavo-de herziene druk, Amersfoort 2009-2010

Antwoordkernen zijn vrijwel nooit volledige zinnen. Antwoordkernen geven alleen aan, wat er beslist in het antwoord moet staan.

De bedoeling is, dat je eerst zelf de antwoorden vindt/bedenkt. Daarna maak je er zelf goede *eigen* zinnen van. Pas achteraf controleer je, of je antwoord goed is. Vaak is het geen kwestie van goed of fout, maar van volledig of niet volledig.

Wat zijn de regels voor het maken en nakijken van opdrachten:

Indelen

1. **Voor** in het schrift komen de aantekeningen te staan en ook de uitwerkingen
2. **Achterin** het schrift komen de opdrachten te staan

Opdrachten:

3. Alle opdrachten moeten gemaakt worden. De antwoorden moeten in **HELE** zinnen uitgeschreven worden.
4. Je slaat steeds een regel over tussen de opdrachten.
5. Alle antwoorden moeten nagekeken worden:
  - a. Is een antwoord goed, dan zet je met **RODE** pen een voor de kantlijn.
  - b. Is een antwoord fout en je snapt *waarom* je antwoord fout is verbeter je met **RODE** pen.
  - c. Is een antwoord fout en je snapt *niet* waarom je antwoord fout is dan zet je met **RODE** pen een **?** voor de kantlijn. Dat moet je dus vragen in de les.

Soms komt er bij de antwoordkernen **xxx**: dat betekent: zo'n antwoord moet je helemaal zelf bedenken. Vaak gaat het dan om een eigen mening, of een eigen voorbeeld: zoiets kunnen we natuurlijk niet voor je bedenken.

→ betekent: de opdracht is geen vraag. Je moet alleen de opdracht lezen. De vraag komt dan daarna: zie bij opdracht 2 →; de vraag staat bij 2.1.

..... betekent, dat wat op de stippellijn moet, overgenomen moet worden uit het boek.

2 De ontdekkingsreizen.

12 Nieuwe Tijd

12.1 als er veel verandert

13 Europa, Azië, deel Afrika

13.1 deel Afrika, Amerika, Australië

13.2 vervoermiddel, kaart

13.3 gevolg

14 Nieuwe Tijd

14.1 1500-1600

15

Verklaring	Hoofdstuk 3
Gebeurtenis	Hoofdstuk.4
Gevolgen	Hoofdstuk 5

2.2 de verklaring van de ontdekkingsreizen

16

Verklaring	Vraagwoord
1. oorzaak	1. waardoor
2. reden	2. waarom
3. aanleiding	3. wanneer gaat .....

16.1 Waardoor konden de Ontdekkingsreizen ontstaan?

16.2 Waarom wilden de Europeanen op ontdekkingsreis?

Welke gebeurtenis bepaalde het moment waarop de Ontdekkingsreizen gingen beginnen?

17 De oosterse producten waren in Europa duur, omdat er veel tussenhandelaren waren.

18 Er waren weinig mensen bereid om op ontdekkingsreis te gaan, omdat de gevaren op zee groot waren; men was bang voor zeemonsters; men dacht dat de aarde plat was en er af kon vallen.

19

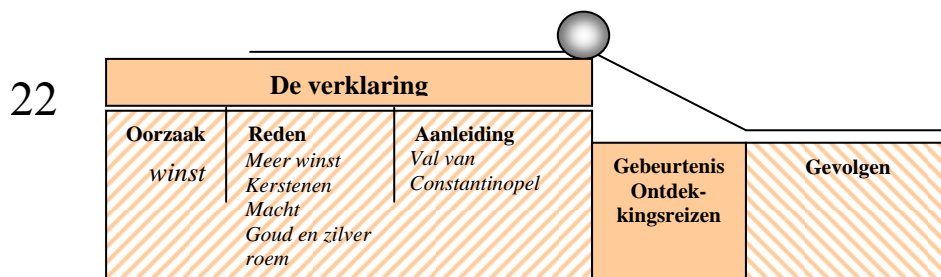
Bevolkingsgroepen	Redenen
kooplieden	meer winst
christenen	bekeren
Europese vorsten	macht/ goud, zilver
avonturiers	roem

20 Het derde deel van een verklaring is de **aanleiding**. De **aanleiding** van de Ontdekkingsreizen is de hoge **tol**. Dit vond plaats in het jaar **1453**. Daarna gaan Europeanen serieus aan de slag om zelf een zeeweg naar **Indonesië** te vinden.

21 aanleiding

21.1 Constantinopel

21.2 de ontdekkingsreizen/ via route om Afrika heen Indonesië zoeken

2.3 De gebeurtenis

23 gebeurtenis

24 Redenen van prins Hendrik: 1: bestrijden Islam; 2: rijkdommen verkrijgen

25 Portugal haalde drie producten uit Afrika: 1. goud; 2. slaven; 3. ivoor.

26 D

26.1 Azië

- 27 -1) Handelsmonopolie betekent dat je het alleenrecht hebt om bepaalde producten in te kopen en te verkopen.
-4) Een factorij was belangrijk voor de voedselvoorziening van schepen en de bescherming tegen concurrenten.

Opdrachten bij 2.3.2

- 28 Columbus kon geld krijgen toen de stad Granada was bevrijd van de Moren.
28.1 aanleiding
28.2 de heen- en terugreis verschillen al naar gelang de heersende winden en stroming

29 xxx

30 Zuid-Amerika - Azië

30.1 Magelhaan leverde het bewijs dat de aarde rond is.

Opdrachten bij 2.3.3

- 31 *Portugal en Spanje wilde allebei hun macht uitbreiden.*
31.1 De paus wilde geen oorlog tussen twee katholieke landen.
31.2 Azië, Afrika en Brazilië voor Portugal en de rest van Amerika voor Spanje.
31.3 Portugal; Spanje was afhankelijk van Portugal voor de levering van goedkope arbeidskrachten (slaven).

32 1= Afrika
2= Amerika
3= Azië

32.1 De Portugezen gingen met nijverheidsproducten naar Afrika, ruilden/kochten slaven in Afrika, verkochten de slaven

met winst in Amerika aan Spanjaarden; de winst werd gebruikt om in Azië oosterse producten te kopen.

Opdrachten bij 2.3.4

33 Kolonialisme betekent het veroveren van gebieden buiten het moederland met de bedoeling die gebieden te gebruiken voor winst of voor het vestigen van koloniën.

33.1 Kolonisatie betekent het vestigen van koloniën, waar mensen uit het moederland gaan wonen.

33.2 Spanje

34

	Spaanse methode	Portugese methode
Welk doel?	Het hele gebied onder Spaans gezag brengen	Handel
Welk middel?	Kolonie	Factorij (de kust)
Welke activiteit?	Plantages Mijnbouw	Handel

35 Haven, rustplaats, verversingsplaats, handelsplaats, plaats met bescherming.

36 veroveraar

36.1 A

37.1 Sculptuur: - ontmoeting Pizarro en Atahualpa, - Spanjaarden zijn bewapend, indianen onderdanig afgebeeld.

- 37.2 Tekening 1: - Spanjaarden zijn beter bewapend dan de indianen. Indianen worden makkelijk verslagen.
- 37.3 De sculptuur
- 37.4 Zuilen, troon, kleding, kunstvoorwerpen
- 37.5 Bijv. :In de sculptuur zijn de indianen uit de bovenlaag gekleed; tekenen van beschaving, zie zuilen, troon. Op de tekening zien we indianen als naakte wilden.
- 37.6 De sculptuur is een ongeschreven bron, omdat het een beeld/voorwerp is.
De tekening is een ongeschreven bron, omdat het een beeld is.

Opdrachten bij 2.3.6

- 38 Nederland paste de Portugese methode toe.
- 39 Piraterij met de goedkeuring van een regering.
- 40.1 Bron 1 is geschreven en secundair
Bron 2 is ongeschreven en primair
- 40.2 Bron 1: gaat over wat Nederlanders deden met mensen die het handelsmonopolie niet accepteerden.
Bron 2. laat zien wat de Nederlanders met die mensen deden (martelen)
- 41.1
Landkaart van Nederland = O
Spotprent over premier Balkenende = S
Je aarderijkskundeboek = S
Kassabon Albert Heijn = O
Het NOS journaal = O
Verkiezingsprogramma van het CDA = S
Je zwemdiploma = O

Eureka 2t = S

Herhalingsopdrachten bij 2.3

42 Je hebt naast geschreven bronnen (teksten) en ongeschreven bronnen (plaatjes, voorwerpen, tekeningen) ook bronnen die **beide** zijn.

Dus een geschreven/ongeschreven bron!

Dat betekent dat een bron op twee manieren informatie geeft (zie bv. plaatje blz 23 bovenaan)

Geschreven informatie = “**een factorij**”

Ongeschreven informatie =

42.1 Objectief

43 Primaire bronnen = ooggetuigen/ waren in “ de tijd” aanwezig

Secundaire bronnen = geen ooggetuige/ waren niet in “de tijd” aanwezig

43.1 secundair: dit is een kaart achteraf gemaakt van de reis van Columbus. Deze kaart was er nog niet toen Columbus de reis maakten “hij was dus niet in de tijd van de gebeurtenis aanwezig”

44 de bron hiernaast is Subjectief.

De bronmaker wil zijn mening over Piet Hein laten horen en hoopt dat andere zijn mening over hem overnemen.

2.4 de gevolgen van de ontdekkingsreizen

45

Directe gevolgen van kolonialisme voor de koloniën
1. verlies van grondgebied
2. verlies van vrijheid
3. gedwongen arbeid
4. beroving van bodemschatten
5. gedwongen bekering tot het christendom
6. taal vervangen door Europese taal
7. uitroeiing indianen door Europese ziektes
8. afhankelijk van 1 exportproduct
9. ongelijke verdeling van rijkdom

45.1 Indirecte gevolgen van het kolonialisme voor de koloniën: afhankelijk van 1 exportproduct; grootgrondbezitters buiten bevolking uit.

46 xxx

46.1 xxx

Opdrachten bij 2.4.2

47 Afrika: slaven → Amerika: koloniale waren (koffie)
→ Europa: nijverheidsproducten, graan (goud en zilver)
Azië: specerijen, porselein
Europa

48 waardevermindering van het geld
48.1 door de grote toevoer van goud en zilver
48.2 verklarende vraag

49 xxx

50. : De koning zorgde geeft handelswetten,
wegenaanleg en bescherming aan de (rijke)
burgers

 : (rijke) burgers geven geld aan de koning en
betaalden belasting.

51 adel
51.1 ambtenaren en huurleger
51.2 B

52.1 Dat de boeren uitgebuit worden onder de koopman-
ondernemer
52.2 geschreven en ongeschreven bron
52.3 secundaire bron
52.4 subjectieve bron

- *De mensen met een vast inkomen* hadden het meest te lijden van de inflatie.
- Als de boeren failliet gingen, hadden de grootgrondbezitters *geen* inkomen.
- De prijzen van luxe goederen waren *hoog*.
- De prijzen van het graan waren *laag* om er voor te zorgen dat iedereen brood kon kopen.
- De kooplieden hadden *geen* last van de inflatie
- De handel verplaatste zich naar de Atlantische Oceaan. Dit betekende dat de positie van Italië *achteruit* ging.
- Met wereldeconomie bedoelt men dat producten tussen *alle bekende werelddelen* werden uitgewisseld.
- Een koopman-ondernemer maakte winst door *handel en door anderen in loondienst voor zich te laten werken*.
- De kooplieden die hun geld in *huisnijverheid* staken, noemen we kapitalisten.
- Door de bloeiende handel werd *geld* het belangrijkste teken van rijkdom.
- *De kooplieden* hadden niets te zeggen in het landsbestuur.
- Koningen en de *kooplieden* gingen samenwerken.
- De koning werd minder afhankelijk van de steun van de *adel*.
- In de Middeleeuwen was *grondhet* belangrijkste teken van rijkdom.
- Door de ontdekkingsreizen nam de macht van de *koning* af.

Onderdelen	Late Middeleeuwen 1000-1500	Nieuwe Tijd 1500-1600
Economie	A. Landbouw en opkomst van handel . Via het Midden-Oosten komen luxe producten uit Azië op de markt in Europa. Deze producten zijn door de tussenhandel erg duur. Kooplieden kunnen door de handel erg rijk.	Wereldeconomie ontstaat. West-Europa wordt wat betreft de handel en ambachten het belangrijkste werelddeel. Geld wordt het belangrijkste teken van rijkdom. Huisnijverheid komt op.
Sociaal	B. De derde stand wordt uitgebreid met een nieuwe bevolkingsgroep: de kooplieden.	De opkomst van de kooplieden zet zich voort. Kooplieden worden ook ondernemers. Vrije boeren proberen als loonarbeiders (huisnijverheid) hun positie te handhaven.

Politiek	C. De adel heeft de macht op het platteland, maar in de steden krijgen kooplieden het bestuur in handen.	Koningen breidden hun macht uit dankzij de steun van de kooplieden.
Cultuur	D. Rooms-katholieke godsdienst bepaalt denken en doen van de mensen, maar in de wetenschap en kunst neemt de invloed van de kerk iets af. Dit komt door de invloed van de kennis uit de Arabische wereld.	In de 16 ^{de} eeuw worden de ideeën van de rooms-katholieke kerk openlijk in twijfel getrokken.

55

Vaste begrippen	In te vullen begrippen van opdracht 44
objectief	feiten
Geschreven	brief
Secundair	Meningen en standpunten
Ongeschreven	Foto's
Informatief	Feiten en uitleg
Primair	Zelf gehoord
Subjectief	Van andere gehoord
Ongeschreven/geschreven	landkaart